

پدرش سرگیویچ کارخانه‌دار و مادرش الیزابت نوه یکی از هنرپیشگان فرانسه بود. والدین استانیسلاوسکی مردمی با ذوق و اهل مطالعه بودند. فعالیتها و بحثها و نشست و برخاستهای هنری و ادبی آنها نمیتوانست در تربیت فرزندانشان بی‌تأثیر باشد. استانیسلاوسکی بمحض آنکه خود را شناخت، یعنی از سن ۱۴ سالگی با ورود در گروه آماتوری «کروژوک آکسیوسکی» فعالیت نمایشی خود را شروع نموده و پا بروی صحنه گذارد. محافل مختلف هنری و ادبی آن زمان و رشد تدریجی آنها از نظر او پنهان نمی‌ماند و استانیسلاوسکی جوان را با خود به پیش میبرد.

یکی از این محافل «انجمن هنر و ادبیات» مسکو بود. امیال و آرزوهای استانیسلاوسکی با آشنائی با نیمروییچ دانچنکو شروع بشکل گرفتن نمود. با ساختمان تئاتر هنری مسکو و تشکیل گروهی از جوانان فعالیت اساسی و پرثمر استانیسلاوسکی شروع میشود. او با کار و فعالیت و مبارزات خلاقه و تحقیق و تتبع در لابراتوار این تئاتر هنگام عمیق‌ترین تضادهای طبقاتی و مهمترین حوادث اجتماعی روسیه زودتر از کلیه متفکرین پیشروی آن عصر موفق بتدوین قواعد

استانیسلاوسکی

بمناسبت صدمین سال تولد استانیسلاوسکی

۱۸۶۳-۱۹۶۳

کنستانتین سرگیویچ استانیسلاوسکی

تحولات بزرگ اجتماعی، ادبی و هنری قرن ۱۹ و تأثیر نظریات و آثار چرینفسکی، بلینسکی، ودبرلیویف، آستروفسکی، داستایفسکی و دیگران در داخل روسیه و جنبش‌های عظیم کشورهای خارج و در رأس آنها فرانسه و آلمان بموازات اختراعات شگرف صنعتی نمیتوانست در کلیه شئون هنری، از جمله هنر تئاتر بی‌تأثیر باشد. نیمه دوم قرن ۱۹ در واقع سرآغاز بهره‌گیری بشر از تحولات مختلف است. استانیسلاوسکی نیز فرزند یک چنین دورانی است. او در سال ۱۸۶۳ میان یک خانواده روشنفکر شهری بدنیا آمد.

وجد و شعف متوجه شدم که تمام آنچه را که من کورمال کورمال و لنگان‌لنگان در جستجوی آن بودم، در کتاب استانیسلاوسکی تحت نظم و قاعده درآمده است»، در کشورهاییکه معمولاً سطح رشته‌های هنری بالاست معمولاً فراگرفتن خشک «سیستم» برای جوانانی که اصولاً کار تئاتر را لمس ننموده‌اند، برای هنرپیشگانی که دارای دانش سطحی میباشند و برای کارگردانهائی که فاقد خصائل درخشان شخصی هستند و از لحاظ هنری و اخلاقی صلاحیت قبولاندن مفاهیم خود را بدیگران ندارند، امکان زیان در بر دارد، ولی در حال حاضر اجتماع هنری ما از این امر مستثنی است، آشنائی با هر مسئله و آموختن هر نکته‌ای برای آنها غنیتمی است عدم

استانیسلاوسکی و ماکسیم گورکی

۱- فرانتس هونت کارگردان مجارستانی است.

نامنظم هنرپیشگی و انطباق آنها با قوانین منظم زندگی شد و تئاتر های بزرگی امثال «مستقل، آزاد، اتوبراما» لندن، پاریس و برلن را متوجه خود نماید، تئاتر هنری مسکو با نمایش آثاری چون مریض خیالی، تزار فتودروویچ، در اعماق اجتماع، اتللو، پرنده آبی، هیاهوی بسیار از هیچ، بازرس، مرغ دریائی، عمو وانیا، سه خواهر باغ آلبالوئی، بدیختی از داشتن عقل، صاحبه مهمانخانه، کاسب‌کارها بطور عملی در کنار آثار علمی استانیسلاوسکی بجهل هنری و مجهولات تئاتری در جهان خاتمه داد.

آثار عملی او در تشریح «متد» یا «سیستم» راه وصول بمقصود را برای هنرپیشگان و کارگردانها تعیین نمود. در حقیقت سیستم خلاقه استانیسلاوسکی امروز چراغ راه مردان کبیر هنر سینما- تئاتر دوران ماست. کلاس او (استودیو) در کنار تئاتر برای آموزش و ترویج «سیستم» پیوسته دایر بود. هنرمندان شایسته و بزرگ روز شوروی امثال کدروف و زوادسکی که دارای شهرت جهانی هستند از جمله شاگردان او میباشند. علاوه بر اتحاد شوروی امروزه صدها هنرکنده بر اساس آموزشهای او در دنیا دایر است. جوانی تئاتر امروزی و رونق فیلمهای با ارزش دنیا مدیون نوآوریها و تعلیمات استانیسلاوسکی است. هنرپیشگان و کارکنان هنر تئاتر کشور ما در سی سال گذشته دورادور مبهوت عظمت هنر تئاتر در روسیه بخصوص تحول عظیم آن بوسیله استانیسلاوسکی بودند. فهم و ادراک و بازی هنرپیشگان مهاجر ارمنی در گذشته که در حقیقت تراوشهای ناچیزی از هنر تئاتر روس

بود، نمودار بارزی از جنبش عظیم تئاتر در کشور همسایه ما بشمار میرفتند. مرحوم کرمانشاهی پیام‌آور شایسته دیگری بود. اجتماع تئاتری ایران از سال ۱۳۲۰ با آغاز «دوران تجربی حرفه‌ای» پیوسته آرزومند کسب فیض و آموزش علمی تئاتر از اتحاد شوروی با تأسیس تئاتر آنهایتا در سال ۱۳۳۷ و آغاز «دوران علمی حرفه‌ای» تئاتر ایران رشد «سیستم» آغاز شد. تا این زمان محافل تئاتری کشور ما بغیر از نقل‌قولهای شفاهی، مقالات معدود و محدودی درباره زندگی شخصی استانیسلاوسکی نخوانده بودند ولی تئاتر آنهایتا که بدون آموختن «متد» خود امکان موجودیت نداشت با تأسیس «هنرکنده آزاد هنرپیشگی» در کنار آموزش سیستماتیک «متد» را آغاز نمود، جوانان و هنرپیشگان با استعداد ایرانی با مشکلات روزمره بسرعت تحت تأثیر قرارگرفته و در مدت اندک مسائل ممکنه‌ای از «سیستم» را فرا گرفته و انتشار دادند برنامه‌های آنهایتا با همه کمبودهای فنی بمنزله آخرین ضربت بر پیکر سست تئاتر تجربی بشمار رفت و بدین وسیله تماشاگران را بعقب‌ماندگی و فرسودگی آنچه بنام هنر تئاتر در سالهای ۳۶-۱۳۳۷ میگذشت واقف ساخت. در حال حاضر امکان گردآوری حتی یک‌هزار نفر تماشاچی واقعی و راضی برای دیدن نمایشی بر اساس اصول «تئاتر تجربی» در یک سالن مقدر نیست، سالنهائی که با دعوت و خواهش حتی تعداد کمی تماشاگر واقعی را در برگیرد، غیر از سردی و تمسخر تماشاگران سودی حاصل نخواهد نمود - هنرپیشگان و کارگردانهای واقعی و هنرمند ما در هر نقطه‌ای از راه باشند میتوانند و باید مانند همکاران جهانی خود هرچه زودتر با آشنائی، آموزش و فراگرفتن سیستم راه خود را روشن سازند، فرانتس هونت (۱) میگوید: «... وقتی که من کتاب «کار هنرپیشه روی خود» را خواندم با

استانیسلاوسکی در نمایشنامه «در اعماق اجتماع»

✱

پدرتئاتر علمی ایران یوری الکساندروویچ زاوادسکی

تأسیس تئاتر هنر مسکو توسط استانیسلاوسکی پیش از محافل تئاتری جهان نظر قاطبه هنرمندان مسکو و ش.روی را بخود جلب نمود و قشرهای تئاتر آنشهر بخصوص هنرمندان جهان هر روز بیشتر و بیشتر شیفته آموزشهای او میگرددند. پس از تئاتر هنر، تئاتر و اختانگف تئاتر نو بنیاد دیگری بود که در ابتدای قرن اخیر توسط اختانگف در مرکز شهر مسکو تأسیس یافته بود. این تئاتر در کنار خود دارای استودیوی (کلاس هنرپیشگی) بود بنام «استودیوی جوانان». تئاتر و اختانگف با عرضه نمایش «شاهزاده توراندخت» استعدادهای شکوفانی امثال زاوادسکی و کارچنکف را برمرد مسکو معرفی نمود. و اختانگف و استودیوی جوانان به بهره‌گیری از دور قانع نگردیده و رسماً استودیوی خود را مبدل بدومین استودیوی استانیسلاوسکی نمودند. زاوادسکی پس از اندکی شاگردی و همکاری با استانیسلاوسکی بمقام رهبری استودیوی مذکور نائل آمد. زاوادسکی پس از اجرای یک سلسله نقش در نمایشنامه‌های بزرگ در کنار استانیسلاوسکی اولین فعالیت خود را با بر روی صحنه آوردن «نابودی ناوچه» شروع نمود.

آشنائی عموم هنرپیشگان و کارگردانهای ایرانی با یکی از زبانهای زنده دنیا نیز مشکل بزرگی برای نیل باین مقصود است، آثار اصلی استانیسلاوسکی مانند «زندگی هنری من» و «کار هنرپیشه برای خود» باکثر زبانها ترجمه شده است انتشارات آناهیتا در گذشته بسهم خود قطعاتی از آن آثار را ترجمه نموده و در آینده نیز ادامه خواهد داد.

جوامع هنری دنیا فقط بخواندن آثار اکتفاء نموده برای آموزش عملی آنها در مسکو مجاهدت مینمایند، در حال حاضر اکثر هنرجویان فاکولته کارگردانی «انستیتیوی هنرهای تئاتری مسکو» را هنرپیشگان خارجی تشکیل داده‌اند، علاوه بر هنرجویان کشورهای متحده آمریکا- انگلستان- فرانسه- ایتالیا و آلمان و چکسلواک و یوگسلاوی و سایر کشورهای اروپای شرقی که سالهاست از این فاکولته بین‌المللی کسب فیض مینمایند، پس از جنگ و بخصوص در سالهای اخیر هنرجویان زیادی از کشورهای بزرگ آسیائی و آفریقائی در این فاکولته مشغول تحصیلند و در پنجساله آینده دنیا متوجه رستخیز بزرگ هنری ملل آسیائی و آفریقا خواهد شد.

خوشبختانه پس از چینی‌ها هنرپیشگان ایرانی و سپس هندی پیش‌آهنگ هنرمندان آسیا هستند و سینما تئاتر آناهیتا محصول یکچنین مکتب خردمندان است. هنرمندان ایران ضمن عرض شادباش و تبریک صدمین سال تولد کنستانتین سرگیویچ استانیسلاوسکی به‌هنرمندان دنیا و گردانندگان جهانی این جشن بزرگ، مراتب سپاسگزاری خود را به اساتید عالیقدری که شش سال تمام وقت عزیز خود را صرف آموزش اسکوییها نموده‌اند بخصوص از یوری زاوادسکی اعلام می‌دارند.

در یک جلسه تمرین

فرانسه و آمریکا را بیش از سایر کشورهای غربی دوست میدارد و در بین ملل آسیا برای سنت‌های هنری کشورهای چین، ایران و هندوستان احترام عمیقی قائل است و در کورسهای گذشته خود کارگردانهائی برای آنها تربیت نموده است. اسکوتیها، مهین و مصطفی افتخار تعلیم در محضر این استاد را داشته‌اند و بهمین مناسبت کشورهای زیادی زوادسکی را پدر ارشد تئاتر نوین خود میدانند.

هنرجویان آنروز امروز هر یک کارگردان و سرکارگردانهای مشهوری در کشورهای مختلف جهان میباشند فارغ‌التحصیلان کورس بعدی زوادسکی امسال ۱۹۶۳ فارغ التحصیل خواهند شد. در میان فارغ‌التحصیلان دوره جدید علاوه بر هنرجویان آمریکائی- ایتالیائی- لهستانی- انگلیسی و آلمانی و چینی هنرجویانی از کشورهای هندوستان و آندونزی میباشند. زوادسکی پس از جنگ سلسله مسافرتها بکشورهای مختلف جهان از جمله فرانسه- چین- آلمان- چکسلواک- ایتالیا- هندوستان نموده و در هر یک از آن کشورها کنفرانسهای درباره مکتب و متد تکامل یافته استانیسلاوسکی و هدف مقدس

اسکوئی‌ها باز اودسکی

هنر تئاتر در برابر خلق‌های حاضر جهان و دعوت سپاه پر قدرت هنرپیشگان برای همکاری و دوستی کلیه ملل انجام داده. محافل تئاتری آمریکا پس از دعوت زوادسکی با آمریکا و کارگردانی نمایشنامه «باغ آلبالویی» اثر چخوف حقایق ذیل را با تیتراهای درشت و مهم در مطبوعات خود درج نمودند.

«زوادسکی یا کریستف کلمب کاشف سرزمینهای جدید» «زوادسکی، استادی که درون زندگی را آنچنان میشکافت که عالم تئاتر آمریکا ماهیت قلب و احساس را بطرز تازه‌ای میشناسد».

ارزیابی منطقی و فعالیت‌های پنجساله تئاتر آنها، استقامت و پی‌گیری سرسختانه گرداندگانش، نجابت و ثابت‌قدمی هنرجویان فارغ‌التحصیل آن، عشق بکار و عشق بمردم، همه و همه علی‌رغم عدم هرگونه وسیله و کمک، جامعه تئاتری و قاطبه هندوستان ایران را وادار بتحسین و تکریم نبوغ و سپاسگزاری ابدی از خدمات زوادسکی بتاتر ایران مینماید.

مصطفی اسکوتی کارگردان سینما و تئاتر و مدیر هنرکده آزاد هنرپیشگی آنها، وابسته به هنرهای زیبای کشور با ورود بهنرستان هنرپیشگی در سال ۱۳۱۹ کار تئاتری خود را آغاز نموده و پس از یکسال

نمایش مذکور یکی از پرشورترین نمایشاتی است که در دوران اتحاد شوروی بروی صحنه آمد.

زوادسکی پس از توفیق در بروی صحنه آوردن چندین نمایش دیگر بنحو احسن کسب اعتماد و اطمینان محافل هنری مسکو را نمود بقسمیکه دولت شوروی تئاتر جدید تاسیس نموده و سرکارگردانی آنرا بوی واگذار نمود. محافل تئاتری شوروی عقیده دارند که دوران فعالیت‌های هنری زوادسکی «خود به تنهایی تاریخ تئاتر اتحاد شوروی است».

دوران هنرپیشگی، کارگردانی، رهبری هنری و استادی زوادسکی صفحات زیادی از این تاریخ درخشان را پر کرده است. زوادسکی در حال حاضر علاوه بر یک پروفیسور، سرکارگردان، رهبر هنری انستیتوی هنرهای تئاتر مسکو، تئوریسین علم تئاتر، سفیر بزرگ تئاتر شوروی در جلواقاده‌ترین کشورهای دنیا است. ده هزار نفر هنرپیشه در گوشه و کنار جهان آرزوی کسب فیض و تعلیم در کلاسهای او را دارند. زوادسکی گذشته از آنکه مسئولیت تربیت مستقیم ۲۰ نفر کارگردان از کلیه کشورها را همه ساله بعهده گرفته بنا بتقاضای رهبران تئاتری سایر کشورها همه ساله مسافرتها نموده و برای محافل تئاتری جهان کنفرانس‌هایی ترتیب میدهد. زوادسکی اجتماع تئاتری

زوادسکی، کارگردان

اسکوئی‌ها و فرزندان آنها مربوط به دهه‌ی ۴۰ خورشیدی

نوشین بتاتر فردوسی رفت و با نام مستعار سهیلا درنمایشنامه‌های آن تئاتر بازی کرد.

او با اجرای نمایشنامه‌های ولپن، پرنده آبی، روسپی بزرگوار و سرگذشت بهترین هنرپیشه تئاتر فردوسی نام گرفت.

مهین نیز با همسرش عازم فرانسه گردید چه او نیز عقاید مصطفی را تأیید میکرد و آموزش مدارج لازم را مبنای تحول آینده تئاتر ایران میدانست لذا از اروپا عازم مسکو شد و پس از پنج سال تحصیل در انستیتوی دولتی هنرهای تئاتری، بدریافت دیپلم عالی کارگردانی نائل آمد، او نیز نمایشنامه شب بحرانی لیتوفسکی را بعنوان آزمایش رژیسوری عهده‌دار شد.

مهین اسکوئی را امروز میتوان درخشانترین سیمای تئاتر ایران شمرد، کارهای عمیق و اساسی او مؤید این نظریه است.

خانه عروسک و روباه‌ها از جمله نمایشنامه‌هایی است که مهین آن را کارگردانی کرده است.

بازی در «تئاتر» بدعوت نوشین وارد گروه تازه تأسیس نوشین گردید، و طی سالهای ۲۳-۲۴-۱۳۲۵ تقریباً در کلیه نمایشنامه‌یکه نوشین در تئاتر فرهنگ و فردوسی بروی صحنه آورد شرکت نمود. اسکوئی باتفاق خانمش سال ۱۳۲۸ بعزم تحصیل عازم اروپا گردید و پس از ۹ سال مطالعه و تحصیل در رشته کارگردانی تئاتر و سینما در کشورهای فرانسه، شوروی و آلمان بایران برگشت. اسکوئی در رشته تئاتر پس از گذراندن دوره پنجساله فاکولته در انستیتوی دولتی هنرهای تئاتر مسکو و بروی صحنه آوردن نمایشنامه «شب بحرانی» اثر لیتوفسکی در اتحاد شوروی موفق بکسب پایان‌نامه رسمی و دولتی اتحاد شوروی گردید. اسکوئی در کنار تحصیلات تئاتری بطور فوق‌العاده مدت یکسال در استودیوی مسفیلم و یکسال در استودیوهای شهر مونیخ مطالعات سینمایی نمود و در سال ۱۳۳۷ بحض ورود بایران کلاسی برای تربیت هنرپیشگان تأسیس نمود که امروز بنام «هنرکده آزاد هنرپیشگی آناهیتا» معروف است و یکسال بعد سینما تئاتر کوچک «آناهیتا» را افتتاح نمود. اسکوئی با افتتاح تئاتر آناهیتا سبک نوین علمی تئاتر «سیستم استانیسلاوسکی» را که بایران آورده بود ترویج داد. سینما تئاتر آناهیتا در طول دو سال شش برنامه بروی صحنه آورد که چهارتای آنها «اتللو، هیاهوی بسیار برای هیچ تراموایی بنام هوس، و طبقه ششم» بکارگردانی مصطفی اسکوئی میباشد اسکوئی با کار در تلویزیون ایران و همکاری با هنرهای زیبای کشور و عدم توافق با صاحب ملک تئاتر مذکور فعالیت‌های صحنه‌ای را متوقف نمود و اکنون فقط با اجرای نمایش در تلویزیون و مسافرت بشهرستانها اشتغال دارد. او معتقد است که چون کار گروه و کیفیت کار خود و خانمش در یک مقیاس بین‌المللی تئاتر است بنابراین مکان و وسائل نمایش نیز باید در همان مقیاس باشد و با طرح این مسئله در برابر مردم و جمع‌آوری پول رایگان در صدد ایجاد یک ساختمان کامل تئاتری است.

مهین اسکوئی در سال ۱۳۲۵ پس از ازدواج با اسکوئی کار تئاتری خود را آغاز کرد.

ابتدا در تروپ سیار اسکوئی فعالیت داشت و سپس با مصطفی بدعوت

در شماری آینده ادامه دارد ...

